

spetsialnoi shkoly / V.S. Tovstohan // Aktualni pytannya korektsynoi osvity (pedahohichni nauky). Zb. naukovykh prats / za red. V.M. Synova, O.V. Havrylova. – Vyp. V V 2-kh t., tom 1 – Kamyanets-Podilsky: PP Medobory-2006, 2006, 2015. – S. 312-323.

6. Turchynska K.M. Proforyentatsyya vo vspomohatelnoi shkole. – K.: Radyanska shkola, 1976. – 126 s.

Товстоган В.С. Обоснование актуальности формирования профессионально-трудовой компетентности в учащихся специальной школы

В статье рассматривается проблема формирования профессионально-трудовой компетентности у учащихся специальной школы. На основе полученных катamnестических данных и литературных источников проанализировано состояние трудоустройства выпускников с нарушением психофизического развития. Определены причины, которые определяют низкую профессиональную устойчивость умственно отсталых после окончания школы и профессионально-трудового училища. Приведена авторская структура профессионально-трудовой компетентности, на основе которой определены направления работы учителя трудового обучения относительно формирования ее структурных составляющих. Компетентностный подход рассматривается, как инструмент и как результат учебной деятельности, в частности, трудового обучения. Отмечена важность основных составляющих профессионально-трудовой компетентности в процессе становления будущего рабочего, в частности таких, как знания, умения, профориентационная работа, мотивация к трудовому обучению, ценностное отношение к знаниям у школьников, способность к самообразованию. Сформулированы основные пути формирования профессионально-трудовой компетентности на уроках трудового обучения в учащихся специальной школы.

Ключевые слова: профессионально-трудовая компетентность, компетентностный подход, профессиональная стабильность, учащиеся с нарушениями психофизического развития, социализация.

Tovstogan V.S. Substantiation of relevance date formation of professionally-of labor competence of at pupils of special school

The problem of formation of professional competence of working students of a special school. On the basis of follow-up data and literature analyzes the employment of graduates in violation of psychophysical development. The reasons which explain the poor stability of the mentally retarded professional after graduating from high school and vocational school of labor. The structure of professional competence and labor, which are defined based on the direction of the teacher of labor training on the formation of its structural components. The competence approach is seen as a tool and as a result of training activities, in particular, labor training. The importance of the basic components of professional and labor competencies in the process of becoming the future of working, in particular, such as knowledge, skills, career guidance work, motivation to learn, value attitude to the students' knowledge, the ability to self-education. Attention is drawn to the need for careful selection professions under special schools, the need for a close connection with the production of training, technical progress. The list of regulatory documents of the Ministry of Education of Ukraine, which regulates the introduction in the educational process of school the competence approach. The problems for the teacher to build competencies in lessons of labor training. It is planned to guide further work to overcome these shortcomings.

Keywords: professional labor competence, competence approach, professional stability, pupils with impaired mental and physical development, socialization.

Стаття надійшла до редакції 22.05.2015 р.

Статтю прийнято до друку 26.05.2015 р.

Рецензент: д.п.н., акад.Синьов В.М.

УДК 371.911.+372.86+796.07

Форостьян О.І.

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ
З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ**

У статті наводяться результати теоретичних та методичних засад фізичного виховання на функції зорового аналізатора в дітей дошкільного віку з порушеннями зору. Аналіз літературних даних свідчить, що дошкільники з порушеннями зору не мають повноцінний фізичної готовності до школи. Це знижує рухову активність, рухливість дітей у школі. Рациональне використання різноманітних засобів та методів фізичного виховання, дозволяє попередити рухові вади, нормалізувати хід фізичного розвитку та значною мірою подолати вторинні порушення у дітей дошкільного віку з порушеннями зору, а також поліпшити зорові функції. Вплив занять фізичними вправами на розумову працездатність та самоконтроль показують, що систематичні фізичні вправи, ігри, прогулянки позитивно позначаються на центральній нервовій системі, на діяльності всіх органів і систем, запобігають стомленню й перевтомі, створюють позитивний стан, тим самим поліпшуючи життєдіяльність і підвищують працездатність організму. Окрім цього, фізичне виховання є могутнім засобом підготовки дітей з порушеннями зору до суспільно-корисної праці та життя у суспільстві.

Ключові слова: фізичне виховання, сліпі та слабозорі діти, корекція.

На сучасному етапі розвитку суспільства проведення комплексних заходів щодо соціалізації людей з особливими освітніми потребами та залучення їх до активного життя — один із пріоритетних напрямів соціальної політики. Їх соціальний статус є важливим показником як рівня розвитку держави,

так і рівня прогресивності суспільства в цілому.

Система національного виховання України визначається потребами суспільства у всебічній активізації інтелектуального, духовно-творчого потенціалу національних і загальних цінностей, необхідністю забезпечення єдності, спадкоємності. Послідовності виховних впливів різних соціальних інститутів, а також постійного коректування навчально-виховного процесу.

Дослідження В. Г. Григоренка, Б. В. Сермеєва, Л. І. Сонцевої, В. О. Феоктистової, Б. Г. Шеремета та ін. про вплив занять фізичними вправами на розумову працездатність та самоконтроль показують, що систематичні фізичні вправи, ігри, прогулянки позитивно позначаються на центральній нервовій системі, на діяльності всіх органів і систем, запобігають стомленню й перевтомі, створюють позитивний стан, тим самим поліпшуючи життєдіяльність і підвищують працездатність організму.

Мета дослідження полягає в тому, щоб, обґрунтувавши в теоретико-методичному плані соціальні та психолого-педагогічні умови дітей дошкільного віку з порушеннями зору, визначити шляхи їхньої реалізації в системі фізичного виховання.

Рання діагностика та корекція психомоторного розвитку сліпих і слабозорих дітей здійснюється із принципової психолого-педагогічної позиції по відношенню до них: не підганяти, коректувати під ту чи іншу освітню систему, а саму освітню систему коректувати в тому напрямку, щоб вона забезпечувала достатньо високий рівень розвитку, виховання і навчання всіх дітей.

Л. І. Сонцева [7], щодо системи компенсації сліпоти в ранньому й дошкільному віці вказується, що компенсація сліпоти починається в дитини з перших місяців її життя. Вона не може розглядатися лише як зауваження відсутньої зорової функції, і пов'язана з виникненням нових складних систем взаємодії функцій між собою. Компенсація сліпоти являє собою цілісне психічне утворення, систему сенсорних, моторних і інтелектуальних компонентів, що забезпечують сліпій дитині адекватне й активне відбиття зовнішнього світу й можливість, що створює, оволодіння різними формами діяльності, властивими кожному з віків.

Негативний вплив сліпоти в більшому ступені позначається на тих психічних процесах, що найбільш тісно взаємодіють із ураженим аналізатором при здійсненні дитиною різних видів діяльності. Аналіз видів діяльності сліпих дітей показав, що усередині тих самих вікових груп є діти, які виявили значну розмаїтість ступенів сформованості різних видів діяльності й ті, які перебувають на різних стадіях компенсації. У кожному зі здійснюваних дітьми видів діяльності формуються переважно ті або інші компоненти системи компенсації сліпоти.

З цього періоду раціональний фізичний розвиток дефектологи вважають однією із провідних умов підготовки дітей до життя й трудової діяльності. В цей же час у дефектології виокремлюють два основні спеціальні дидактичні принципи: принцип корекційної спрямованості навчання і виховання та диференційного підходу до кожної дитини [1, 3].

Дослідження показують, що багато дітей дошкільного віку з порушенням зору виявляються фізично не підготовленими до школи. Так, Л. В. Рудакова, вивчаючи фізичну готовність слабозорих дітей підготовчого класу, відзначає, що в 36 % дітей у рухах, розглянутих в аспекті оволодіння навичками письма, спостерігається низький рівень координації рухів рук, моторики кисті, сили дрібних м'язів, навичок орієнтування в просторі.

За даними Т. П. Свиридюк, серед дітей з патологією зору при надходженні в школу виявляється багато фізично слабких дітей, які швидко стомлюються, мають нестійку нервову систему.

У роботі М. І. Земцової, В. А. Кручинина виявлено, що діти 6-7 років з порушенням зору (косоокість й амбліопія) мають відхилення в розвитку рухової сфери, зниження рухової активності, порушення темпу і ритму рухів.

В. Г. Маймулов показує, що в слабозорих дошкільників швидко-силові рухи (біг, стрибки, метання) гірше розвинені в порівнянні з нормальнозорими однолітками. Їхня рухова активність, за даним шагометрії, в 3-4 рази нижче, ніж у здорових ровесників.

Таким чином, аналіз літературних даних свідчить, що дошкільники з порушенням зору не мають повноцінної фізичної готовності до школи. Це знижує рухову активність, рухливість дітей у школі.

Л. Ф. Касаткин експериментально встановив, що в стані руху сліпі діти перебувають значно менше, ніж ті що бачать. На його думку, зменшення рухової активності в сліпих – основна причина виникнення вторинних дефектів.

Рухи – це джерело здоров'я, працездатності й трудової активності дітей. Однак, для дітей із сенсорною недостатністю, визнаючи вирішальний вплив організованої рухової активності на розвиток різних форм психічної діяльності, педагоги одночасно встановили й негативний вплив добового дефіциту рухів, що виникають у сучасних умовах життя цих дітей [3, 5, 7].

В дослідженні Л. Ф. Касаткин [2] встановив, що вправи статичного і швидко-силового характеру дітям з порушеннями зору протипоказані. Проте, в практиці фізичного виховання дітей як в школах, так і в дитячих садах і в сім'ях ці вправи використовуються досить широко. Практично дітей неможливо обмежити від таких форм фізичних навантажень, оскільки вони люблять бігати, стрибати, метати і лазити. Інша група авторів (Р. Н. Азарян [1], В.А. Кручинин Б. В. Сермеев [3]) вважають за можливе застосування в заняттях з дітьми, які мають порушення зору, дозованих фізичних вправ різного характеру і інтенсивності.

Як вказує Б. В. Сермеев особливо велике значення рухів у розвитку дітей дошкільного віку. При нормальному розвитку вони здатні виконувати вправи зі скакалкою протягом 10-20 хв, роблячи за цей час до 200-300 підскоків і стрибків [6].

Ю. В. Павловим було проведено дослідження використання спеціальних тренажерних засобів з метою корекції рухових порушень у дітей дошкільного віку з косоокістю й амбліопією [5]. Дослідником було встановлено, що в дітей з косоокістю та амбліопією у порівнянні з нормальнозорими однолітками знижені показники витривалості (на 33-42 %), швидкості (на 16-54 %), швидко-силових якостей (на 18-35 %), рухливості в суглобах (на 21-75 %). У методиці використання запропонованих навантажень на тренажерах зазначена корекційна цінність застосування індивідуально дозованих корекційно-спрямованих загальнорозвивальчих і спеціальних вправ, підібраних з урахуванням виду захворювання й функціональних можливостей зору, а також для розвитку й корекції зорового сприйняття в дітей; конкретизації уявлень про рухи, формування навичок орієнтування й виконання рухових дій під контролем зору; розвитку інтересів і формування позитивного відношення в дітей до фізичної культури.

І. В. Морозом було розроблене дослідження з використання засобів наочності в системі фізичного виховання дітей дошкільного віку 5-6 років з порушенням зору [4]. У цьому дослідженні вперше зроблена спроба обґрунтування й вирішення проблеми використання засобів наочності в системі фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку з порушенням зору. Автором були розроблені спеціальні засоби наочності, що враховують своєрідність зорової орієнтації дітей старшого дошкільного віку, які мають порушення зору. Було виявлено, що ефективність цієї орієнтації обумовлена характером і рівнем зорового дефекту дошкільників, особливостями їхньої пізнавальної діяльності й фізичних можливостей. Основні помилки цих дітей полягали в тому, що вони недостатньо чітко представляли структурні одиниці руху. Крім того, відзначені значне відставання у мовному розвитку цих дітей, що погоджується з результатами раніше проведених досліджень Л. І. Солнцевої, Л. І. Плаксиної, Л. С. Сековець й ін. Діти не могли утримувати в пам'яті всю словесну інструкцію й виконувати рухи тільки відповідно їй. Тому, після словесної інструкції необхідний був показ рухів із введенням додаткових пояснень, що уточнюють цей рух. Сполучення слова, наочності й практичної діяльності сприяє корекції рухових порушень у дітей (точності, спритності й координації рухів), обумовлених наявним дефектом зору. Тільки така взаємодія наочного, словесного й практичного методу навчання надає можливість домогтися від дітей з порушеннями зору необхідної якості виконуваного руху. Самі засоби наочності для дітей дошкільного віку, що мають порушення зору, повинні відповідати наступним вимогам: відбивати тільки ті елементи, які необхідні для повідомлення важливої інформації й точного розуміння її значення; виражати основний зміст малюнка, чіткими контурами, розцвіченням розкривати головні ознаки і якості, властиві даному предмету; в об'ємних зображеннях варто підсилювати деталі за допомогою світлотіні, зміни ракурсів і скорочення ліній, виділяючи саме ті елементи, які характеризують обсяг об'єктів.

У своїх дослідженнях Т. А. Галиніна й В. Л. Курилов відзначають, що одним з найбільш ефективних засобів подолання недоліків фізичного розвитку й рухових навичок у корекційній роботі зі

сліпими дітьми є плавання. Воно робить надзвичайно сприятливий і різноманітний вплив на організм людини. Під впливом плавання поліпшується фізичний розвиток дітей, розширюються функціональні можливості серцево-судинної, дихальної й нервової систем, збільшується інтенсивність обмінних процесів.

Під впливом плавання відбувається перебудова й удосконалювання всього організму, збільшується обсяг і сила м'язів, зміцнюються зв'язування, підвищується життєва ємність легенів, збільшується загальна й розумова працездатність підвищується чутливість органів почуттів, удосконалюється діяльність центральної нервової системи, активізуються пізнавальні процеси

Таким чином, прикладне значення й корекційно-оздоровча спрямованість плавання обумовлюють необхідність більш широкого використання його в корекційній роботі зі сліпими дітьми.

У подальшому Ю. М. Вихляєв розробив спеціальні технічні пристрої для корекції функціонального стану незрячих дітей та розвитку їх рухового та сенсорного досвіду при тренуванні у басейні. Технічні можливості розроблених тренажерів: «Човник», «Лідер-тренажер для сліпих і глухих плавців» дозволяють обґрунтувати створення нового стимуляційного методу підвищення швидкісних можливостей шляхом стимулювання побудови нового рухового стереотипу надшвидкісним подоланням відрізків за рахунок додаткової штучної тяги. Методика використання технічного засобу «Лідер-тренажер для сліпих і глухих плавців» дозволяє інтенсифікувати тренувальний процес за рахунок підвищення ефективності активного відпочинку шляхом використання вібростимуляції під час виконання плавання на розслаблення. Технічні засоби використовуються з метою корекції функціонального стану фізичної та розумової працездатності що сприяє психоемоційній та соціальній адаптації дітей з сенсорними порушеннями.

В. В. Дичко обґрунтував та описав методику розвитку у сліпих школярів самоконтролю за якістю вирішення рухових, трудових та побутових ситуацій. Підсумовуючи результати власних досліджень, автор зазначає, що вміння контролювати точність власних рухів у тотально сліпих дітей та дітей із залишковим зором формується за однаковими закономірностями. Якісна своєрідність полягає в тому, що тотально сліпі здійснюють самоконтроль за рахунок аналізу суглобної та м'язової рецепції, що потребують свідомої її інтерпретації, а самоконтроль у дітей із залишковим зором базується, в першу чергу, на діяльності кори головного мозку за участю пропріоцептики.

В роботі В. Г. Ковиліної одержали подальший розвиток положення про позитивний вплив фізичного виховання на подолання наявних у дітей недоліків фізичного розвитку, активізацію в них зорових функцій, а також запропонована авторська методика корекційної роботи з дошкільниками, які мають порушення зору. Корекція зорових порушень здійснювалася через активну рухову діяльність, причому формування різних способів сприйняття рухів опиралося як на зорові, так і на слухові й кінестетичні функції. Структура занять, їхній зміст, методи проведення залежали від характеру зорових порушень, вторинних відхилень, рівня розвитку рухових умінь, навичок і особливостей лікувально-відновлювального процесу.

А. Л. Андрасян використовує музично-дидактичні ігри для активізації пізнавальної діяльності, розвитку музичної пам'яті, зорового і слухового просторового орієнтування, динамічної і статичної координації дітей старшого дошкільного віку з вадами зору. Вперше вивчено особливості колірної і музичного сприйняття дітей старшого дошкільного віку з вадами зору; особливості їхньої музичної пам'яті, зорового і слухового просторового орієнтування, динамічної і статичної координації, а також емоційного стану дошкільників з вадами зору при сприйнятті ними музики; науково обґрунтовано застосування музично-дидактичної гри як засобу коригуючо-розвивальної роботи з активізації пізнавальної діяльності дошкільників з вадами зору; здійснено модифікацію музично-дидактичних ігор щодо мети і завдань дослідження; розроблено та науково обґрунтовано дидактичну модель активізації пізнавальної діяльності дошкільників з вадами зору засобами музично-дидактичних ігор; дістала подальшого розвитку методика корекційної роботи з дітьми, які мають вади зору.

У наш час ритміка активно застосовується в роботі з дітьми, які мають вади зору. Науковці довели корекційний вплив музики, ритму, музично-ритмічних рухів на розвиток психофізичної сфери дітей з вадами зору, зокрема моторики, пам'яті, уваги, емоційної сфери тощо.

У працях М. І. Земцової, Л. І. Плаксіної і В. О. Феоктистової показана роль використання

музично-ритмічних рухів для розвитку відчуття ритму в дошкільників з порушеннями зору під час занять із музичного виховання. О. А. Єльнікова довела, що розвиток і корегування музично-ритмічних рухів у дошкільників із косоокістю й амбліопією забезпечується завдяки полісенсорному сприйманню під час занять ритмікою.

Ю. А. Картава запропонувала методику музично-ритмічного виховання щодо проведення занять із ритміки за участю дітей у віці 5-6 років, які мають порушення зору на тлі зростання всіх показників психофізичного розвитку: темпоритмічного відчуття, координації рухів з мовленням, дрібної моторики рухової, пам'яті, стійкості, розподілення і переключення уваги, просторового орієнтування, статичної координації, постави, розуміння темпу і характеру музики, динамічної координації рухів і музично-рухової імпровізації. Розроблено організаційно-методичні рекомендації в яких висвітлено виконання спеціальних музично-ритмічних вправ, спрямованих на розвиток і корекцію порушених психомоторних функцій, музично-сенсорних здібностей; визначено функції музики і подані рекомендації щодо підбору музичних творів для занять ритмікою.

Таким чином, уміле використання фізичних вправ в процесі корекційної роботи дітей дошкільного віку дозволяє попередити рухові вади, нормалізувати хід фізичного розвитку та значною мірою подолати вторинні порушення. Окрім цього, фізичне виховання є могутнім засобом підготовки дітей з порушеннями зору до суспільно-корисної праці та життя у суспільстві.

Сьогодні не викликає сумніву, що в умовах зростання обсягу й інтенсивності навчально-пізнавальної діяльності, гармонійний розвиток організму дитини неможливий без оптимізації фізичного виховання, корекційно-реабілітаційної роботи.

Використана література

1. **Азарян Р.Н.** Обучение слепых и слабовидящих детей правильной ходьбе / Р. Н. Азарян. - М. : ВОС, 1989. - 86 с.
2. **Касаткин Л.Ф.** Развитие функции равновесия у детей с глубоким нарушением зрения / Л. Ф. Касаткин // Мышечная деятельность детей в норме и патологии : проблемный сб. - Горький : ГГПИ им. М. Горького, 1975. - С. 13-14.
3. **Кручинин В.А.** Воспитание чувства ритма у детей [методические рекомендации] / В. А. Кручинин, Б. В. Сермеев. – Горький : Горьковский пединститут, 1982. - 38 с.
4. **Мороз И.В.** Використання засобів наочності в системі фізичного виховання дітей дошкільного віку 5-6 років з порушенням зору : автореф. дис. на здобуття наук ступеня канд. пед. наук : 13.00.03 «Корекційна педагогіка» / И. В. Мороз. – Одеса, 1994. - 26 с.
5. **Павлов А.П.** Формирование правильной осанки у школьников с нарушением зрения : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук : спец. 13.00.03 «Специальная педагогика» / А. П. Павлов. – М., 1976. – 18 с.
6. **Сермеев Б.В.** Физическое воспитание слабовидящих детей / Б. В. Сермеев – М. : Просвещение, 1983. – 96 с.
7. **Солнцева Л.И.** К вопросу о стандартах начального образования для детей с нарушением зрения / Л. И. Солнцева // Дефектология. – 1995. – № 6. – С. 21-25.

References

1. **Azarjan R.N.** Obuchenie slepyh i slabovidjashhijh detej pravil'noj hod'be / R. N. Azarjan. - M. : VOS, 1989. - 86 s.
2. **Kasatkin L.F.** Razvitie funkcii ravnovesija u detej s glubokim narusheniem zrenija / L. F. Kasatkin // Myshechnaja dejatel'nost' detej v norme i patologii : problemnyj sb. - Gor'kij : GGPI im. M. Gor'kogo, 1975. - S. 13-14.
3. **Kruchinin V.A.** Vospitanie chuvstva ritma u detej [metodicheskie rekomendacii] / V. A. Kruchinin, B. V. Sermeev. – Gor'kij : Gor'kovskij pединstitut, 1982. - 38 s.
4. **Moroz I.V.** Viktoristannja zasobiv naochnosti v sistemi fizichnogo vihovannja ditej doshkil'nogo viku 5-6 rokov z porushennjam zoru : avtoref. dis. na zdobuttja nauk stupenja kand. ped. nauk : 13.00.03 «Korekcijna pedagogika» / I. V. Moroz. – Odesa, 1994. - 26 s.
5. **Pavlov A.P.** Formirovanie pravil'noj osanki u shkol'nikov s narusheniem zrenija : avtoref. dis. na soiskanie uchen. stepeni kand. ped. nauk : spec. 13.00.03 «Special'naja pedagogika» / A. P. Pavlov. – M., 1976. – 18 s.
6. **Sermeev B.V.** Fizicheskoe vospitanie slabovidjashhijh detej / B. V. Sermeev – M. : Prosveshhenie, 1983. – 96 s.
7. **Solnceva L.I.** K voprosu o standartah nachal'nogo obrazovanija dlja detej s narusheniem zrenija / L. I. Solnceva // Defektologija. – 1995. – № 6. – S. 21-25.

Фростян О.И. Теоретические и методические основы физического воспитания детей дошкольного возраста с нарушениями зрения

В статье приводятся результаты теоретических и методических основ физического воспитания на функции зрительного анализатора у детей дошкольного возраста с нарушениями зрения. Анализ литературных данных свидетельствует, что дошкольники с нарушением зрения не имеют полноценной физической готовности к школе. Это снижает двигательную активность, подвижность детей в школе. Рациональное использование разнообразных средств и методов физического воспитания, позволяет предупредить двигательные недостатки, нормализовать ход физического развития и в значительной мере преодолеть вторичные нарушения у детей дошкольного возраста с нарушениями зрения, а также улучшить зрительные функции. Систематические физические упражнения, игры, прогулки положительно влияют на центральную нервную систему, на деятельность всех органов, предотвращают утомление и переутомление, создают

позитивное состояние, тем самым улучшая жизнедеятельность и повышают трудоспособность организма. Кроме этого, физическое воспитание является могущественным средством подготовки детей с нарушениями зрения к общественно-полезной работе и жизни в обществе.

Ключевые слова: физическое воспитание, слепые и слабовидящие дети, коррекция.

Forostayn O.I. Теоретическии and methodical bases of physical training of children of preschool age with sight infringements

The system of national education of Ukraine is defined by the requirement of a society of all-round intellectual, spiritually creative potential of national and general values, service of requirement of unity, a heredity. Sequences of educational influences of various social institutes, and also constant correction of training and educational process. Rational use of various means and physical training methods, helps to liquidate lacks of physical development and impellent sphere of children of preschool age with sight infringements, and also to improve visual functions. The analysis of the literary data testifies that preschool children with infringement of sight do not have any high-quality physical readiness for school. It reduces impellent activity, mobility of children at school. Qualified use of physical exercises during corrective work of children of preschool age allows to warn impellent lacks to normalise a course of physical development and considerably to overcome secondary infringements. Besides, physical preparation - powerful tools of preparation of children with sight infringements to socially useful work and life in a society.

Today there is no doubt that in the conditions of growth of volume and intensity of uchebno-informative activity, harmonious development of an organism of the child is impossible without optimisation of physical preparation, work of korrektsionno-rehabilitation work.

Keywords: physical training, blind and visually impaired children, correction.

Стаття надійшла до редакції 10.05.2015 р.

Статтю прийнято до друку 14.05.2015 р.

УДК: 376-056.264

Хоменко С.О.

**ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ПІДБОРУ НАОЧНО-ДИДАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ
ПРИ ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ РАНЬОГО ВІКУ**

У статті досліджується проблема визначення основних вимоги до підбору наочно-дидактичних матеріалів для проведення логопедичної роботи з дітьми раннього віку. Здійснений аналіз наукової психолого-педагогічної літератури з питань сучасного стану організації корекційно-логопедичної роботи з дітьми раннього віку та визначення основних вимог до підбору наочно-дидактичного матеріалу при логопедичній роботі з дітьми даної категорії доводить актуальність обраної теми дослідження. Зазначено, що використання наочно-дидактичних посібників полегшує засвоєння матеріалів, сприяє формуванню сенсорних передумов для розвитку мовленнєвих умінь та навичок, уточненню і розширенню уявлень дітей, розвитку пізнавальної діяльності, створює сприятливий емоційний фон для проведення логопедичної роботи. Описано основні методичні вимоги, які необхідно враховувати, обираючи дидактичний матеріал. Обґрунтовано важливість організації корекційно-логопедичної роботи з дітьми раннього віку з опорою на чуттєві образи, що робить засвоєння мовленнєвих умінь і навичок конкретнішим, доступнішим, усвідомленим, а також підвищує ефективність логопедичної роботи. Представлений зразковий перелік посібників з вказівкою їх призначення, які необхідно мати в логопедичному кабінеті.

Ключові слова: дидактичний матеріал, порушення мовлення, діти раннього віку, логопедична робота.

Постановка проблеми. Ранній вік (від народження до трьох років) є одним з найважливіших етапів в розвитку дитини: цей період є сензитивним для розвитку багатьох функцій. Найактивніше розвиваються моторні функції, орієнтовно-пізнавальна діяльність, мовлення, а також формується особистість. Результати досліджень свідчать, що за останні роки тенденція до погіршення стану здоров'я дітей набула сталого характеру. Серед новонароджених кожне третє немовля має певні генетичні вади, а кожна 17 дитина народжується з психофізичними порушеннями різної етіології [6]. Загальновідомо, що однією з основних умов готовності дитини до успішного навчання в школі є правильна, добре розвинена мова. Як відмічають фахівці, вплив будь-яких, навіть незначних несприятливих чинників можуть позначитися на розвитку мовлення дитини. Крім того, наукові дослідження таких вчених, як Р. Болбі, Д. Вінник, М. Айнсворт, розроблені в 60-80-і роки, довели, що 85% мозку людини формується до трьох років і лише 15% після трьох років [7; 10]. Сприйняття матеріалу у дітей шести років в десять разів нижче, ніж у дітей до трьох років. Відповідно, чим раніше буде виявлений дефект і надана корекційна допомога, тим сприятливіші прогнози розвитку малюка.

Саме тому питання ранньої діагностики і абілітації немовлят, форм і методів роботи з дітьми раннього віку набувають особливої актуальності. На сьогоднішній день перед логопедами-практиками спеціальних закладів, які працюють з дітьми раннього віку з порушеннями психофізичного розвитку, в тому числі й мовленнєвого, постає проблема правильного підбору відповідних наочно-дидактичних